

Společné vykročení

Vše živé se vyvíjí. A vývoj je hybnou silou evoluce, která většinou směřuje k něčemu dokonalejšímu, lépe odpovídajícímu a přizpůsobenému okolí i příslušné době. Proč ale opakovat tyto triviální skutečnosti? Protože i Živa se vyvíjí a mění. Jednou z mnoha novinek uplynulé dekády bylo zavedení speciálních čísel věnujících se jednomu tématu. Tato čísla obsazují obvykle pátou pozici v ročníku a zvolená témata bývají natolik obsažná a zajímavá, že často dosahují téměř dvojnásobného rozsahu oproti číslům ostatním. „První“ monotematické číslo z r. 2010 (již v r. 2009 vyšla Živa věnovaná Darwinovu výročí a evoluci, a v r. 2008 mimořádné číslo o vzniku letu u obratlovců) bylo zaměřené na fenomén parazitismu. A protože jsem jen o několik měsíců dříve byl přizván do redakční rady časopisu, stalo se jeho sestavení mým prvním úkolem. Tehdy mě nenapadlo, že jednou dostanu příležitost podílet se na tvorbě nejstaršího domácího biologického časopisu z pozice předsedy redakční rady.

Živa je moderně koncipovaný, obsahově různorodý a informačně velmi důvěryhodný časopis, který přináší vyvážený pohled na aktuální dění v biologii ve světě i u nás doma. Slova moderní a aktuální jsou důležitá, ale stejně tak je důležité, že Živa nepouští ani tradiční témata. Můžete se tak v ní dočíst nejen o nejnovějších revolučních objevech, např. o umělých úpravách DNA probíhajících *in vivo* v lidských buňkách, ale i o tématech neexperimentálních, blízkých systematické biologii a ekologii. Některé články mohou být čtenářsky obtížnější, protože vyžadují více než základní orientaci v dané problematice. Ale tak to má být. Jedno je však všem článkům v Živě společné, a to důraz na kvalitu a spolehlivost předložených informací. V současném světě zkratkovitých formulací, které na sebe často berou podobu hesel, v době, kdy se běžně počítá pozornost čtenářů a posluchačů nikoli na hodiny či minuty, ale na desítky sekund, po kterých musí následovat změna tématu, je nesmírně důležité nepodlehnout efemérnosti postfaktické doby, kdy často mizí rozdíl mezi pravdou a fikcí nebo dokonce lží. Náš časopis se snaží a vždy bude snažit přinášet důkladný, přesný a zasvěcený rozbor zajímavých fenoménů a témat – věříme, že tento přístup čtenáři ocení.

Současné období je pro Živu z hlediska její existence a podpory stabilní a příznivé, ale nová doba s sebou vždy nese nové výzvy a v konečném důsledku jde v případě informací především o jejich obsah, nikoli o technický nosič. Přesto rovněž věříme, že tištěné slovo a kvalitní grafické zpracování vždy zůstanou významnou formou sdělení. Popularizace je svébytným druhem vědeckého projevu a popularizační časopisy mají přinejmenším stejný, ne-li větší dopad na čtenářskou obec jako periodika striktně vědecká. Přes nesporný význam je však popularizace stále mnohdy popelkou, a pro-

to si autoři popularizačních článků, pišící spíše navzdory než s podporou systému, zaslouží uznání za články zpřístupňující poznání veřejnosti, ale také za statečnost.

Živa i do budoucna zůstane taková, jakou ji znáte, i když bude nadále procházet vlastní evoluční cestou. Motor moderních biologických oborů se otáčí na plné obrátky, a tak bude naší snahou pokračovat v nabídce článků přinášejících vzrušující novinky. Po jisté atomizaci biologie na úzké a občas do sebe vnitřně zaměřené obory přichází snaha o interdisciplinární přístup, který, pokud to bude alespoň trochu možné, bychom vám chtěli představit. V posledních dvou ročnících jste si také mohli povšimnout rubriky poskytující zajímavé a myšlenkově podnětné informace pro učitele vysokých, středních a částečně i základních škol. Tyto naše snahy vycházejí

i z mé vlastní zkušenosti, která se v drobných obměnách vyskytuje možná u většiny biologů, ať již profesionálních, nebo amatérských. Zájem o přírodu a život kolem nás vzniká velmi záhy a je nesmírně důležité, aby v tomto mladém období života byl k dispozici důvěryhodný a nadšený průvodce. Vševěd a Všudybud, ztělesnění lidské zvědavosti z Komenského Labyrintu světa a ráje srdce, mohou být oním jazýčkem na vahách našeho osudu. V době mých gymnaziálních studií byla pro mne Živa jedním z hlavních zdrojů informací o světě biologie. Současné odkazování se na všudy-přítomnost snadno dostupných informací je ve skutečnosti zaslepeností, protože přesycenost neroztríděnými informacemi je srovnatelná s jejich úplnou absencí. Rozmanitá škála výukových článků v Živě (viz 2017, 6: CLXII), psaných didaktickou formou, lehce se lišících od stylu ostatních článků, srovnatelně a přehledně seznámuje s problematikou, kterou by jinak bylo nutné hledat v množství odborné literatury. Články z rubriky K výuce však nejsou určeny pouze studentům a učitelům. Naopak. Stejně jako u dalších příspěvků v Živě bychom chtěli, aby byly progresivní, sahaly k nejzazším hranicím poznání a trochu dráždily naše někdy konzervativní a pohodlné vnitřní já. Toto zaměření se odráží i v nové rubrice uvedené v kulérové části a na webových stránkách Živy – navázali jsme užší spolupráci s organizátory Biologické olympiády (viz str. XXIII tohoto čísla), jež má celosvětově jednu z nejdelších tradic v péči o biologický dorost.

V r. 2017 uplynulo 230 let od narození Jana Evangelisty Purkyně. Doba se změnila, ale Purkyňův časopis neztratil nic ze svého hlavního poslání, k němuž patří snaha udržovat to nejlepší z naší historie a tradic. A o to se Živa úspěšně snaží už 165 let. Chceme oslovit všechny čtenáře s hlubším zájmem o přírodu a děje, které v ní probíhají. Podělit se o tajemno objevování a mladší generaci třeba i nadchnout pro studium biologie a vědeckou práci. Živa bude nadále seznamovat veřejnost s kouzelným světem biologie, se světem, kterého jsme sami součástí.

Parazitolog Jan Votýpka

Nynější předseda redakční rady časopisu Živa, doc. RNDr. Jan Votýpka, Ph.D. (*1972), vystudoval biologii se zaměřením na parazitologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Zabývá se především výzkumem parazitů a dalších patogenů přenášených krevsajícím hmyzem. Zaměřuje se rovněž na biodiverzitu parazitů na řadě míst v Evropě, Africe, Asii i Jižní Americe; působil v několika ohniskách viscerální a kutánní leishmaniózy zejména na Blízkém východě a v Africe. Je (spolu)autorem více než 100 vědeckých pojednání a několika knih a knižních kapitol. V současnosti působí jako parazitolog a vysokoškolský pedagog na katedře parazitologie PFF UK a vědecky pracuje v Parazitologic-

kém ústavu Biologického centra Akademie věd ČR v Českých Budějovicích. Práve synergie vysokoškolského a akademického působení ho přivedla k poznání, že kromě vědeckého bádání a snahy předávat znalosti a zkušenosti vysokoškolským studentům, je nezbytnou součástí života vědce i popularizace. Aktivně se zabývá popularizací biologie na různých úrovních a patří k spoluorganizátorům Biologické olympiády (předmětové soutěže vyhlašované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy). Kromě popularizace parazitologie ve výše zmíněném monotematickém čísle Živy (2010, 5) byl také např. kurátorem putovní výstavy pořádané Živou Parazití – surrealistický svět tvarů (2012–13).